

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 02.05.2006
KOM(2006) 187 endelig

**BERETNING FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

**på grundlag af artikel 10 i Rådets rammeafgørelse af 19. juli 2002 om bekæmpelse af
menneskehandel**

{SEK(2006) 525}

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	3
1.1.	Baggrund	3
2.	METODE OG KRITERIER FOR EVALUERING AF RAMMEAFGØRELSEN.....	4
2.1.	Rammeafgørelser i henhold til artikel 34, stk. 2, litra b), i traktaten om Den Europæiske Union.....	4
2.2.	Evalueringskriterier	4
2.3.	Evalueringskontekst	5
3.	VURDERING	5
4.	KONKLUSION.....	8

1. INDLEDNING

1.1. Baggrund

I henhold til artikel 10, stk. 2, i Rådets rammeafgørelse af 19. juli 2002 om bekæmpelse af menneskehandel (i det følgende benævnt "rammeafgørelsen") skal Kommissionen fremlægge en skriftlig rapport om de foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet for at efterkomme rammeafgørelsen¹.

Ifølge stk. 1 i samme artikel skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger til at efterkomme bestemmelserne i rammeafgørelsen inden den 1. august 2004. I henhold til stk. 2 skal medlemsstaterne senest samme dag meddele Generalsekretariatet for Rådet og Kommissionen teksten til de retsfor skrifter, som de udsteder for at gennemføre de forpligtelser, der følger af rammeafgørelsen, i national ret. På baggrund af disse oplysninger og en skriftlig rapport fra Kommissionen skulle Rådet senest den 1. august 2005 have undersøgt, i hvilket omfang medlemsstaterne har truffet de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme rammeafgørelsen.

Denne rapport's værdi og rettidighed afhænger derfor i vidt omfang af kvaliteten og rettidigheden af de oplysninger, som Kommissionen modtager fra medlemsstaterne. Kommissionen mindede i et brev af 29. juli 2004 medlemsstaterne om deres forpligtelse til at indsende de relevante oplysninger.

Den 1. august 2004 var der imidlertid kun fire medlemsstater (Frankrig, Finland, Cypern og Østrig), der havde underrettet Kommissionen om de foranstaltninger, de havde truffet for at gennemføre rammeafgørelsen. I februar 2005 var der 15 medlemsstater (de førnævnte fire plus Tyskland, Estland, Tjekkiet, Malta, Spanien, Grækenland, Letland, Ungarn, Slovakiet, Sverige og Det Forenede Kongerige), der havde sendt Kommissionen de relevante oplysninger. Italien, Nederlandene og Slovenien svarede inden maj 2005 og Danmark den 13. juli 2005, og Belgien indsendte det endelige svar den 29. september 2005. Selv om Polen indsendte oplysningerne den 4. januar 2006, indeholder rapporten kun begrænsede oplysninger om Polens gennemførelse af rammeafgørelsen.

Endelig havde Kommissionen ved udgangen af 2005 ikke modtaget oplysninger eller kun modtaget foreløbige oplysninger om gennemførelsen af rammeafgørelsen fra fire medlemsstater, nemlig Portugal, Luxembourg, Irland og Litauen. I rapportens analyse af gennemførelsesforanstaltningerne henvises der derfor ikke til disse medlemsstater.

Selv om fristen for indsendelse af teksten til gennemførelsesbestemmelserne var den 1. august 2004, er der i rapporten så vidt muligt taget hensyn til de oplysninger, som er indsendt indtil udgangen af januar 2006.

Denne rapport gør således status over den nationale gennemførelseslovgivning, som var fremsendt til Kommissionen ved udgangen af januar 2006. Det arbejdsdokument for Kommissionens tjenestegrene, som er vedlagt denne rapport, indeholder en detaljeret analyse af de nationale foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet for at efterkomme rammeafgørelsen.

¹ EFT L 203 af 1.8.2002.

2. METODE OG KRITERIER FOR EVALUERING AF RAMMEAFGØRELSEN

2.1. Rammeafgørelser i henhold til artikel 34, stk. 2, litra b), i traktaten om Den Europæiske Union

Denne rammeafgørelse er baseret på traktaten om Den Europæiske Union, særlig artikel 29, artikel 31, stk. 1, litra e), og artikel 34, stk. 2, litra b).

Rammeafgørelser kan som retligt instrument bedst sammenlignes med et direktiv². Begge instrumenter er bindende for medlemsstaterne med hensyn til de resultater, der skal nås, men overlader det til de nationale myndigheder at bestemme form og midler for gennemførelsen. Rammeafgørelser har dog ikke direkte virkning. Kommissionen kan ikke – i hvert fald sådan som fællesskabsretten ser ud nu – anlægge sag ved Domstolen for at tvinge medlemsstaterne til at gennemføre en rammeafgørelse i national ret. Domstolen kan dog afgøre alle tvister mellem medlemsstaterne om fortolkningen eller anvendelsen (herunder gennemførelsen i national ret) af rammeafgørelsen. Udøvelsen af denne ret kræver et solidt faktisk grundlag, som Kommissionens rapport kan være med til at skabe.

2.2. Evalueringskriterier

For at det på et objektivt grundlag kan vurderes, om en medlemsstat har gennemført en rammeafgørelse fuldt ud, er der opstillet en række generelle kriterier med hensyn til direktiver, som bør anvendes mutatis mutandis på rammeafgørelser:

1. Form og midler for gennemførelsen af det tilsigtede mål skal vælges sådan, at direktivet fungerer effektivt under hensyntagen til dets formål³.
2. Medlemsstaterne er forpligtet til at gennemføre direktiver på en måde, der opfylder kravene om klarhed og retssikkerhed, og skal følgelig omsætte direktivets bestemmelser til bindende nationale bestemmelser⁴.
3. Ved gennemførelsen i national lovgivning behøver medlemsstaten ikke nødvendigvis at anvende nøjagtig den samme ordlyd som i direktivet. F.eks. kan hensigtsmæssige, allerede eksisterende nationale foranstaltninger være tilstrækkelige, så længe direktivet gennemføres fuldt ud på en tilstrækkeligt klar og præcis måde⁵.
4. Direktiver skal gennemføres inden for den fastsatte frist⁶.

Begge instrumenter er bindende "med hensyn til det tilsigtede mål". Dette kan defineres som en retlig eller faktisk situation, der gør det muligt at nå det tilsigtede mål, som den pågældende retsakt skulle sikre blev nået⁷.

² EF-traktatens artikel 249.

³ Se den relevante retspraksis om gennemførelsen af direktiver: Sag 48/75 Royer, Sml. 1976, s. 497-518.

⁴ Se den relevante retspraksis om gennemførelsen af direktiver: Sag 239/85 Kommissionen mod Belgien, Sml. 1986, s. 3645-3659. Se også sag 300/81 Kommissionen mod Italien, Sml. 1983, s. 449-456.

⁵ Se den relevante retspraksis om gennemførelsen af direktiver, f.eks. sag 29/84 Kommissionen mod Tyskland, Sml. 1985, s. 1661-1673.

⁶ Se den relevante retspraksis om gennemførelsen af direktiver, f.eks. sag 52/75 Kommissionen mod Italien, Sml. 1976, s. 277-284; se generelt Kommissionens årsberetninger om kontrollen med gennemførelsen af fællesskabsretten, f.eks. KOM(2001) 309 endelig.

Den generelle vurdering af, i hvilket omfang medlemsstaterne har efterkommet rammeafgørelsen, er så vidt muligt baseret på ovennævnte kriterier.

2.3. Evalueringstekst

Det er på sin plads at komme med et par indledende bemærkninger om evalueringsrapporten. For det første skal man være opmærksom på den retlige kontekst og opfølgningen af evalueringsrapporten. Som allerede nævnt har Kommissionen under søjle 1 mulighed for at indlede en overtrædelsesprocedure mod medlemsstaterne. Da denne mulighed ikke findes i EU-traktaten, adskiller arten af og formålet med denne rapport sig fra en rapport om medlemsstaternes gennemførelse af et direktiv under søjle 1. Men da Kommissionen fuldt ud tilknyttes spørgsmål under søjle 3⁸, er det rimeligt at overdrage den opgaven med at foretage en faktisk evaluering af gennemførelsesforanstaltningerne. Det vil derefter gøre det muligt for Rådet at vurdere, i hvilket omfang medlemsstaterne har truffet de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme rammeafgørelsen.

For det andet er det område, der reguleres, af en særlig karakter. Formålet med rammeafgørelsen er at bekæmpe menneskehandel og indføre en minimumsharmonisering af straffene.

Siden Rådet i 1997 vedtog en fælles aktion om bekæmpelse af menneskehandel og seksuel udnyttelse af børn⁹, er antallet af initiativer steget betydeligt på både nationalt og regionalt niveau. Både Wien-handlingsplanen¹⁰ og Det Europæiske Råd i Tammerfors¹¹ krævede supplerende bestemmelser for yderligere at regulere visse aspekter af strafferetten og strafferetsplejen.

Denne rammeafgørelse skulle supplere de eksisterende instrumenter, som bruges til at bekæmpe menneskehandel.

Selv om der kan og skal foretages en evaluering af hver enkelt artikel, kan disse ikke nødvendigvis betragtes enkeltvis. Delvis eller manglende gennemførelse af en artikel eller en del af en artikel vil også få indvirkning på tilknyttede bestemmelser, som betraget uafhængigt kunne se ud til at opfylde rammeafgørelsens krav, og vil påvirke systemet som helhed. Evalueringen skal så vidt muligt tage hensyn til den generelle strafferetlige baggrund i medlemsstaterne.

3. VURDERING

Formålet med rammeafgørelsen er at skabe en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning med hensyn til politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager vedrørende bekæmpelse af menneskehandel. Desuden indfører den en fælles ramme af bestemmelser på europæisk plan med henblik på at behandle visse spørgsmål, såsom kriminalisering, straffe og andre sanktioner, skærpene omstændigheder, kompetence, retsforfølgning og beskyttelse af og bistand til ofre.

⁷ Se PJG Kapteyn og P. Verloren van Themaat "Introduction to the Law of the European Communities", tredje udg., 1998, s. 328.

⁸ Artikel 36. stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Union.

⁹ EFT L 63 af 4.3.1997, s. 2.

¹⁰ EFT C 19 af 23.1.1999, s. 1.

¹¹ http://europa.eu.int/council/off/conclu/oct99/oct99_da.htm

På dette område er det ikke alle medlemsstaterne, der har sendt Kommissionen alle de relevante tekster til deres gennemførelsesbestemmelser. Den faktuelle vurdering og de efterfølgende konklusioner er derfor sommetider baseret på ufuldstændige oplysninger. For eksempel har Kommissionen ikke modtaget oplysninger om gennemførelsen af rammeafgørelsen fra Irland, Luxembourg, Portugal og Litauen.

Det skal også bemærkes, at medlemsstaternes retssystemer kan være meget forskellige, og at det i mange tilfælde ikke altid er let at sammenligne de juridiske begreber og udtryk. Desuden er det forhold, at der findes en lovgivning, ikke altid en garanti for en fuldstændig gennemførelse – det er også et spørgsmål om, i hvilket omfang de nationale domstole og/eller myndigheder håndhæver lovgivningen, og i hvilken ånd det sker. I betragtning af arten af de indsendte oplysninger har Kommissionen ikke nødvendigvis oplysninger nok til at vurdere håndhævelsen.

Artikel 1

I artikel 1 defineres menneskehandel som menneskehandel med sigte på udnyttelse som arbejdskraft eller seksuel udnyttelse. Medlemsstaterne skal sikre, at alle former for rekruttering, transport eller overførelse af og husly til og enhver anden behandling af en person, som er omfattet af denne definition, er strafbare. Specielt skal enhver kriminel adfærd, som misbruger en persons fysiske eller mentale sårbarhed, være strafbar.

På dette punkt afspejler næsten alle medlemsstaternes lovgivning tilsyneladende rammeafgørelsens bestemmelser. Det ser derfor ud til, at et stort flertal af medlemsstaterne overholder artikel 1 og dermed opfylder rammeafgørelsens krav på dette område. Alle medlemsstaterne kriminaliserer visse handlinger, som specifikt vedrører menneskehandel, men der er forskelle på grund af forskellige metodologiske traditioner. Desuden skal den omstændighed, at offeret for udnyttelsen har givet sit samtykke¹², være irrelevant, når der er brugt midler som f.eks. tvang eller bedrag. I nogle medlemsstater findes der bestemmelser, som udtrykkeligt overholder artikel 1, stk. 2 (Tyskland, Belgien, Italien, Letland, Sverige, Slovakiet, Østrig, Malta, Frankrig og Nederlandene).

I de dokumenter, som Kommissionen har fået tilsendt, er der imidlertid ikke nogen oplysninger om, at der i den polske og estiske lovgivning findes specifikke strafbare handlinger som defineret i rammeafgørelsen.

Artikel 2

Ifølge de oplysninger, som Kommissionen har modtaget, har de fleste medlemsstater blot henvist til de allerede eksisterende generelle nationale regler om lovovertrædelser vedrørende meddelagtighed og forsøg i deres respektive strafferetssystemer. Nogle medlemsstater har ikke givet detaljerede oplysninger om bestemmelserne om tilskyndelse. De anfører i de fremsendte dokumenter, hvilke bestemmelser de har vedrørende personer, der forsøger på at begå strafbare handlinger (Danmark, Letland, Slovakiet og Estland). Cypren og Finland har ikke sendt Kommissionen oplysninger om anstiftelse. Grækenland og Slovenien har ikke sendt Kommissionen oplysninger om rammeafgørelsens artikel 2. Det kan konkluderes, at dette krav i rammeafgørelsen tilsyneladende er opfyldt i næsten alle tilfælde, selv om det kun er nogle medlemsstater, der har specifikke bestemmelser på dette område. Derimod har

¹² Artikel 1, stk. 2, i Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA.

medlemsstaterne som regel generelle bestemmelser om anstiftelse, medvirken, tilskyndelse og forsøg, som også gælder for lovovertrædelser vedrørende menneskehandel.

Artikel 3

Menneskehandel er en alvorlig forbrydelse, som ofte begås mod særlig sårbare personer og skal kunne straffes med sanktioner, der er effektive, står i et rimeligt forhold til lovovertrædelsen og har afskrækkende virkning. Menneskehandel skal ikke blot bekæmpes gennem en individuel national indsats, men også gennem en overordnet strategi, hvor der i alle medlemsstaterne indføres en fælles definition af gerningsindholdet i den strafbare handling. Der må lægges særlig vægt på sanktionerne for lovovertrædelser, som begås under skærpende omstændigheder, f.eks. når offerets liv er i fare, eller når der anvendes grov vold mod offeret. Spørgsmålet om, hvorvidt de strafferetlige sanktioner, som medlemsstaterne kan anvende, er tilstrækkeligt effektive og afskrækkende, kan således besvares positivt. I de fleste tilfælde har medlemsstaterne indført strenge maksimumsstraffe for lovovertrædelser vedrørende menneskehandel og specielt for lovovertrædelser, som begås under skærpende omstændigheder, hvor der i nogle tilfælde kan idømmes fængsel på livstid. Med hensyn til rammeafgørelsens artikel 3, stk. 2, litra b), har medlemsstaterne forskellige straffe, alt efter alderen på offeret for en lovovertrædelse, som er begået med henblik på seksuel udnyttelse. Det må imidlertid overvejes, om alle lovovertrædelser mod børn i forbindelse med menneskehandel (dvs. inklusive menneskehandel med sigte på udnyttelse som arbejdskraft, omfattende alle personer under atten år og ikke kun under den seksuelle lavalder) bør betragtes som begået under skærpende omstændigheder. En sådan samlet tilgang vil kunne sikre en mere fyldestgørende beskyttelse af børn og vil stemme bedre overens med *konventionen om barnets rettigheder fra 1989*ⁱ, der er det vigtigste internationale instrument vedrørende børns rettigheder og også omfatter bestemmelser om handel med børnⁱⁱ og finder anvendelse på alle børn under 18 år.

Artikel 4 og 5

Med rammeafgørelsen indføres begrebet juridiske personers ansvar parallelt med fysiske personers ansvar. Juridiske personer vil blive gjort ansvarlige for lovovertrædelser, som begås for at skaffe dem vinding af en person, der handler enten individuelt eller som medlem af et organ under den juridiske person eller f.eks. udøver beføjelser til at træffe beslutninger. Sanktionerne mod juridiske personer skal være "*effektive, stå i et rimeligt forhold til lovovertrædelsen og have afskrækkende virkning*"; de skal omfatte bødestraf eller administrativt idømte bøder og kan omfatte specifikke sanktioner, såsom midlertidigt eller varigt forbud mod at udøve kommerciel virksomhed, likvidation efter retskendelse eller udelukkelse fra offentlige ydelser eller tilskud. De fleste medlemsstaters lovgivning giver mulighed for at straffe juridiske personer med strafferetlige eller administrative foranstaltninger. Kun lovgivningen i Tjekkiet, Letland og Slovakiet giver ikke mulighed for at gøre juridiske personer ansvarlige for strafbare handlinger. Ifølge rammeafgørelsens artikel 5 er minimumsforpligtelsen med hensyn til sanktioner mod juridiske personer, at der kan pålægges bødestraf eller administrativt idømte bøder. Artikel 4 og 5 er således tilsyneladende gennemført i vidt omfang.

Artikel 6

Alle medlemsstaterne vil formodentlig være i stand til at efterkomme denne artikel med hensyn til anvendelsen af territorialprincippet i artikel 6, stk. 1, litra a). Med hensyn til ekstraterritorial kompetence er der et flertal af medlemsstaterne, der har eller vil få regler,

som i forskelligt omfang dækker principperne om aktiv og passiv personlighed, jf. artikel 6, stk. 1, litra b) og c). Det ser ud til, at langt de fleste af medlemsstaterne har fastslået deres kompetence med hensyn til lovovertrædelser, der begås i udlandet af deres egne statsborgere, jf. artikel 6, stk. 1, litra b). Dette er særlig vigtigt, fordi menneskehandel tit har en tværnational dimension. Den generelle situation med hensyn til artikel 6, stk. 1, litra c), i Rådets rammeafgørelse vedrørende kompetence med hensyn til lovovertrædelser, der er begået til fordel for en juridisk person, som er etableret på den pågældende medlemsstats område, er mindre klar. Nogle medlemsstater, f.eks. Det Forenede Kongerige, har gennemført bestemmelsen. Andre, f.eks. Danmark, har besluttet, at de ikke vil anvende denne kompetenceregulering, når lovovertrædelser er begået uden for deres område, og har underrettet Kommissionen herom i overensstemmelse med artikel 6, stk. 2 og 4. Ungarn fastslår heller ikke sin kompetence efter artikel 6, stk. 1, litra c), selv om juridiske personers ansvar generelt er reguleret i ungarsk lovgivning.

Artikel 7

Artikel 7 regulerer to forskellige spørgsmål. For det første fastsættes det, at retsforfølgning i sager om menneskehandel ikke er betinget af, at offeret indgiver anmeldelse eller klage. Generelt ser det ud til, at medlemsstaterne overholder denne forpligtelse. For det andet pålægger artikel 7 medlemsstaterne at sørge for særlig beskyttelse af og hjælp til ofre, især børn. Dette vedrører især anvendelsen af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA af 15. marts 2001 om ofres stilling i forbindelse med straffesager. Der er imidlertid kun nogle få medlemsstater, som har sendt Kommissionen de relevante oplysninger om gennemførelsen af artikel 7. Det er derfor vanskeligt at vurdere dette aspekt af gennemførelsen.

Artikel 8

Kommissionen har ikke modtaget nogen specifikke oplysninger om gennemførelsen i Gibraltar.

4. KONKLUSION

Det skal bemærkes, at det ikke er alle medlemsstaterne, der inden fristens udløb har sendt Kommissionen alle de relevante tekster til deres gennemførelsesbestemmelser. Rapportens vurderinger og konklusioner er derfor af og til baseret på ufuldstændige oplysninger.

På baggrund af de indsendte oplysninger ser det ud til, at medlemsstaterne i vidt omfang har opfyldt kravene i Rådets rammeafgørelse – enten som følge af allerede eksisterende national lovgivning eller via gennemførelse af ny, specifik lovgivning. I de tilfælde, hvor det viser sig, at Rådets rammeafgørelse ikke er omsat i nationale bestemmelser, opfordrer Kommissionen de pågældende medlemsstater til at rette op på situationen snarest muligt ved at indføre gennemførelseslovgivning.

Imidlertid har medlemsstaterne som følge af Rådets rammeafgørelse nu generelt specifikke strafferetlige bestemmelser, som gør menneskehandel med sigte på seksuel udnyttelse og udnyttelse som arbejdskraft strafbar, og som sikrer, at straffene er effektive, står i et rimeligt forhold til lovovertrædelserne og har afskrækkende virkning. Desuden er der fastsat særlig strenge straffe for lovovertrædelser, der begås under skærpende omstændigheder. På den anden side varierer medlemsstaternes strafferammer betydeligt, og Kommissionen vil muligvis blive nødt til at undersøge muligheden for yderligere harmonisering på dette område.

Generelt har medlemsstaterne ikke været nødt til at ændre deres nationale lovgivning for at overholde artikel 6 i Rådets rammeafgørelse, da der allerede fandtes foranstaltninger. Alt i alt overholder medlemsstaterne rammeafgørelsens artikel 7, stk. 1; det kan dog blive nødvendigt at se nærmere på ordningerne for beskyttelse og hjælp, da Kommissionen kun har fået begrænsede oplysninger om gennemførelsen af artikel 7, stk. 2 og 3.

Med hensyn til særlig sårbare ofre har Kommissionen igen kun fået begrænsede oplysninger og kan derfor ikke foretage en tilbundsgående evaluering af dette spørgsmål. Kommissionen vil i overensstemmelse med den handlingsplan, som Rådet vedtog den 1. og 2. december 2005, videreudvikle lovgivningen vedrørende sårbare ofre i forbindelse med straffesager. For at kunne gøre dette har Kommissionen brug for yderligere specifikke oplysninger om den relevante lovgivning i medlemsstaterne. Desuden kan det blive nødvendigt, at Kommissionen indsamler oplysninger om holdningerne hos de myndigheder eller organisationer, som yder hjælp til ofre, for at kunne vurdere rammeafgørelsens indvirkning på arbejdet med at støtte og hjælpe ofre så fuldstændigt og objektivt som muligt. Endelig skal det bemærkes, at når der er fremlagt en rapport om Rådets rammeafgørelse af 22. december 2003 om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi¹³, hvor gennemførelsesfristen var den 20. januar 2006, vil Kommissionen kunne fremlægge et mere dækkende billede af gennemførelsen af den lovgivning i medlemsstaterne, som er relevant i forbindelse med menneskehandel. Dette billede vil yderligere blive suppleret af den rapport om anvendelsen af Rådets rammeafgørelse 2002/946/RIA om styrkelse af de strafferetlige rammer med henblik på bekæmpelse af hjælp til ulovlig indrejse og transit samt ulovligt ophold og af direktiv 2004/81/EF om udstedelse af opholdstilladelser til tredjelandstatsborgere, der har været ofre for menneskehandel, eller som er indrejst som led i ulovlig indvandring, og som samarbejder med de kompetente myndigheder, som Kommissionen skal fremlægge senest den 6. august 2008 (direktivets artikel 16).

¹ Nærmere oplysninger om indhold og ratifikationsstatus kan findes på UNHCHR's websted (<http://www.unhcr.ch/html/menu2/6/crc/treaties/crc.htm>) eller på UNICEF's websted (<http://www.unicef.org/crc/crc.htm>).

¹¹ Ifølge konventionen om barnets rettigheder er børn ikke blot (faktiske eller potentielle) ofre, der har brug for beskyttelse, men de har også en række rettigheder, som klart anføres i konventionen: fremme af barnets tarv (art. 3), princippet om forbud mod forskelsbehandling (art. 2), retten til at deltage (art. 12), retten til overlevelse og udvikling (art. 6). Barnets synspunkter skal i henhold til artikel 12 sikres passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed. Konventionen indeholder specifikke bestemmelser (artikel 32, 33, 34, 35 og 36) vedrørende udnyttelse, misbrug og handel med børn. Med hensyn til definitionen af "udnyttelse" fastslår konventionen barnets ret til beskyttelse mod "økonomisk udnyttelse og mod at skulle udføre arbejde, som kan være farligt, gribe ind i barnets uddannelse, eller skade barnets sundhed eller dets fysiske, psykiske, åndelige, moralske eller sociale udvikling" og mod alle former for seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug og specielt udnyttelse af børn i prostitution eller pornografi. Andre relevante artikler er retten til beskyttelse af børn, der er afskåret fra deres familiemæssige omgivelser (art. 20), og bestemmelsen om, at tilbageholdelse så vidt muligt skal undgås (art. 37).

¹³ EFT L 13 af 20.1.2004, s. 44.